

2. Шевченко, А. В. Теоретичні підходи до визначення потенціалу підприємства [Текст] / А. В. Шевченко // Наукові записки. – 2006. – Вип. 15. – С. 23–26.

3. Мазаракі, А. А. Економіка торговельного підприємства [Текст] : підруч. для вузів / А. А. Мазаракі, Л. О. Лігоненко, Н. М. Ушакова ; під ред. Н. М. Ушакової. – К. : Хрещатик, 1999. – 800 с.

4. Отенко, И. П. Механизм управления потенциалом предприятия [Текст] / И. П. Отенко, Л. М. Малярец. – Х. : ХГЭУ, 2003. – 219 с.

5. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : за станом на 05 серп. 2009 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу <<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>>.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© О.В. Носова, О.С. Маковоз, 2010.

УДК 65.011,2:637.54

Л.Д. Забродська, канд. екон. наук, доц.

Н.П. Ушакова, доц.

Н.В. Рябініна, магістр

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА З ВИРОБНИЦТВА М'ЯСА ПТИЦІ

Авторами вивчено зміст кожного локального показника інтегральної оцінки виробничого потенціалу підприємств, що спеціалізуються на виробництві м'яса птиці.

Авторами изучено содержание каждого локального показателя интегральной оценки производственного потенциала предприятий, специализирующихся на производстве мяса птицы.

Authors study maintenance of every local index of integral estimation of production potential of the enterprises specialized on production of meat of bird.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема оцінки виробничого потенціалу підприємства є складною і потребує комплексного розглядання з урахуванням галузевих особливостей підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінки виробничого потенціалу досліджують вчені С.О. Іщук, Н.С. Краснокутська, Р.В. Марушков, О.І. Олексюк, І.М. Репіна, А.І. Самоукін, О.С. Федонін та ін.

Разом з тим питання оцінки виробничого потенціалу у підприємствах галузі виробництва м'яса птиці не знайшло свого відображення, що підтверджує актуальність обраної теми статті.

Мета та завдання статті. Метою статті є дослідження теоретичних і практичних аспектів оцінки виробничого потенціалу підприємства. Для досягнення мети необхідно виконання наступних завдань: визначення сутності поняття «виробничий потенціал та його складових, проведення оцінки виробничого потенціалу підприємств, що спеціалізуються на виробництві м'яса птиці за кожною складовою, проведення інтегральної рейтингової оцінки, визначення резервів зростання виробничого потенціалу у конкретному підприємстві та у порівнянні з конкурентами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений авторами аналіз сутності поняття «виробничий потенціал» виявив, що автори погоджуються з тим, що виробничий потенціал підприємства відображає його наявні та приховані можливості щодо залучення та використання чинників виробництва для випуску максимально можливого обсягу продукції (послуг), тобто його треба також сприймати як сукупність ресурсів, що функціонують і здатні виробляти певний обсяг продукції. Отже, виробничий потенціал є поліструктурною системою і складається з потенціалів землі та природно-кліматичних умов, основних фондів, оборотних фондів, нематеріальних активів, технологічного персоналу [1-5].

Потенціал землі та природно-кліматичні умови – можливості підприємства використовувати сукупні природні багатства у господарській діяльності. Усі землі України незалежно від їх цільового призначення, господарського використання і особливостей правового режиму відносяться до земельних ресурсів і складають єдиний земельний фонд держави.

Потенціал основних фондів – наявні та приховані можливості основних фондів, які формують техніко-технологічний базис виробничої потужності підприємства.

Потенціал оборотних фондів – це частина виробничого капіталу підприємства у вигляді певної сукупності предметів праці (сировини, конструкційних матеріалів, палива, енергії та різних допоміжних матеріалів), які перебувають у виробничих запасах, незавершеному виробництві, напівфабрикатах власного виготовлення і витратах майбутніх періодів.

Потенціал нематеріальних активів – сукупність можливостей підприємства використовувати права на нові чи наявні продукти інтелектуальної праці в господарському процесі з метою реалізації корпо-

ративних інтересів на засаді задоволення суспільних потреб. Нематеріальні ресурси – це складова потенціалу підприємства, здатна забезпечувати економічну користь протягом тривалого періоду. Для цієї складової характерні відсутність матеріальної основи і невизначеність розмірів майбутнього прибутку від її використання.

Потенціал технологічного персоналу – здатність робітників виробляти різні продукти, надавати послуги чи виконувати роботи. Світова глобалізація та розвиток інформаційних технологій, трансформація українського суспільства та перехід до створення національної інноваційної системи такими є зовнішні та внутрішні імперативи, що впливають на розвиток вітчизняного кадрового науково-технічного потенціалу. Як осередок інтелектуальних ресурсів суспільства кадровий потенціал науково-технічної сфери держави на світовому глобалізованому ринку.

Дослідження підприємств, що виробляють продовольчі товари і зокрема м'ясо птиці та яйце довів необхідність вивчення стану виробничого потенціалу в цих підприємствах.

Об'єктами дослідження обрано підприємства, що є лідерами виробництва птиці в Україні:

- відкрите акціонерне товариство з іноземними інвестиціями ВАТ «Гарант», яке створено 10 жовтня 2005 року. Статутний фонд Товариства складає 43058,6 тисяч гривень. Учасниками Товариства стали ВАТ Птахофабрика «Курганська», ТОВ «Співдружність». На сьогодні в підприємстві експлуатується 63 птичника з устаткуванням фірми «Big Dutchman» і 8 птичників з устаткуванням ЦБК, загальною площею 101,6 тис. кв. м з одноразовою посадкою 1,7 млн голів;

- група підприємств ВАТ «Миронівський хлібопродукт» (далі компанія МХП), якій належить торговельна марка «Наша Ряба», до якої входять ЗАТ «Дружба народів Нова», ЗАТ с І І «Опель Лідер», ДП «Перемога Нова», ВАТ «Миронівський завод з виготовлення круп та комбікормів», СГ ТОВ «Старинська птахофабрика», ДП «Шахтарська Нова».

Технологія промислового вирощування птаха припускає одержання наступних видів відходів: курячий помет з тирсою; перо; відходи переробки тушок птаха; вода, використана на технологічні потреби.

Потенціал землі та природно-кліматичних умов як локального показника виробничого потенціалу для цих підприємств на думку авторів можна досліджувати за показниками використання природних ресурсів (води та продуктів сільського господарства кормів) та рівня забруднення навколишнього середовища через стан очистки та переробки відходів виробництва.

У світі існує багатий досвід переробки відходів від виробництва птахів, тобто із курячого помету з тирсою одержують цінне біодобриво, перо реалізується виробникам виробів з пуху, відходи переробки тушок птаха переробляються на кісткове борошно, вода проходить процес очищення.

ВАТ «Гарант» купує корми в Ізюмському комбінаті хлібопродуктів і самостійно доставляє їх трьома спецавтомобілями вантажопідйомністю 27 тонн кожен. Інкубаційний матеріал поставляється підприємством «Баболна», Угорщина. Постійно розширюються площі відділення утилізації та удосконалює технологічний процес виробництва кісткового борошна, що дозволило застосовувати його як складову корму для птахів. Також велика увага приділяється зниженню антропогенного навантаження регіону, на території якого перебуває. Змонтовано й пущено в експлуатацію будівництво локальних очисних споруджень на базі устаткування, поставленого фірмою "Huber" із проектною потужністю 600 кубічних метрів на добу. Ведуться пусконаладжувальні роботи із введення в експлуатацію відділення біологічного очищення стічних вод. У компанії МХП виробництва яйця і кормів для власного споживання є ланцюгом технологічного процесу. Пріоритетами розвитку цієї компанії є закріплення лідируючої позиції на ринку за рахунок постійного зростання виробничих потужностей та паралельного розвитку систем продажів і основною довгостроковою метою є вихід на зовнішній ринок. Тому природоохоронні проблеми є другорядними, не зважаючи на проведення заходів виробництва кісткового борошна та впровадження очисних споруд на усіх виробництвах.

Потенціал основних фондів у ВАТ «Гарант» постійно зростає. Так, за останні три роки введено в експлуатацію 26 птичника загальною площею 40,6 тисяч м², одноразова посадка склала 655,0 тисяч голів. Збільшення потужності підприємства дозволило в 2009 році виростити 3353,7 тисяч голів бройлерів, загальною вагою 6565,7 тонн і видати споживачу на ринок 5140 тонн готової продукції. За ті ж роки в компанії МХП проведено модернізацію та реконструкцію в підприємствах основного виробництва ЗАТ «Дружба народів Нова», ЗАТ «Опель Лідер», ДП «Перемога Нова», а також впроваджувалися сучасні імпорتنі лінії, що дозволило подвоїти виробництво м'яса птиці і довести показник до 350 тис. тонн на рік.

У потенціалі оборотних фондів для підприємств даної галузі витрати на корма складають більше 50%. У ВАТ «Гарант» основною проблемою є забезпечення безперервності постачання кормами. Для вирішення цієї проблеми тут ведуться пусконаладжувальні роботи із введення в експлуатацію трьох додаткових місткостей для зберігання

комбікормів на 270 тонн, тільки тоді підприємство буде мати триденний запас кормів. Отже з одного боку тут спостерігається висока оборотність оборотних коштів за рахунок відсутності умов довгострокового збереження кормів, але це призводить до зростання транспортних витрат, а також гальмує розвиток виробництва. У компанії МХП основою кормів є вітчизняна сировина, а підбір і виробництво кормів здійснюється із застосуванням комп'ютерних технологій на основі останніх розробок ведучих фахівців у галузі птахівництва. Отже, в цьому підприємстві є умови виробництва і збереження кормів, але це сприяє зростанню запасів.

Потенціал нематеріальних активів у обох підприємствах зводиться до придбання і використання патентів і ліцензій.

Потенціал технологічного персоналу в ВАТ «Гарант» нарощується через мотивацію зростання преміального фонду особливо стимулюється економія кормів і через впровадження соціальних заходів. За останній рік відремонтована будівля амбулаторії «Родинного доктора» у селище П'ятигорське, оснащено комп'ютерний клас, на оздоровлення дітей витрачено 31165 грн тощо. Компанія МХП спрямовує свої зусилля на підготовку і перепідготовку працівників, які мають особистий потенціал до навчання й розвитку, у власному навчальному центрі, а потім працевлаштовує відповідно планам створення нових робочих місць.

Отже, для проведення аналізу необхідно сформулювати інтегральний показник ефективності використання виробничого потенціалу і уже на його підставі ґрунтувати висновки щодо стану та шляхів його розвитку як у цілому, так і за локальними потенціалами. Конструювання інтегрального показника рівня використання виробничого потенціалу підприємства проводиться на основі рейтингової оцінки [2].

Для кожної аналізованої системи (підприємства) розрахувати значення рейтингової оцінки.

$$R_i = \sqrt{x_{i1}^2 + x_{i2}^2 + \dots + x_{in}^2}$$

Отримані рейтингові оцінки R розмістити у порядку зростання. Вважати, що найвищий рейтинг має підприємство з максимальним значенням R .

Експертна оцінка складових локального показника виробничого потенціалу може проводитися на основі наведених двох типів поведінки. Якщо погіршуються результати (-5) балів, покращуються – (+5), тобто оцінка вище нуля означає, що за даною характеристикою поси-

люється виробничий потенціал, а якщо оцінка нижче нуля, то потенціал використовується без перспектив його подальшого розвитку. Результати проведення інтегральної оцінки наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Інтегральна оцінка виробничого потенціалу підприємств ВАТ «Гарант» і Компанія МХП

Показник	ВАТ «Гарант»	Компанія МХП
1. Потенціал землі та природно-кліматичних умов:		
1.1 використання води	2	3
1.2 використання кормів	4	2
1.3 стан очистки та переробки відходів виробництва	1	3
Середня оцінка	2,3	2,7
2. Потенціал основних фондів		
2.1 введення нових потужностей	4	3
2.2 модернізація і реконструкція	1	5
Середня оцінка	2,5	4,0
3. Потенціал оборотних активів:		
3.1 забезпечення безперебійності поставок	1	4
3.2 оборотність запасів кормів	3	2
Середня оцінка	2,0	3,0
4. Потенціал технологічного персоналу		
4.1 матеріальне стимулювання	3	1
4.2 стимулювання навчання	-1	4
4.3 планування кар'єри	-2	3
Середня оцінка	1,0	2,7
Рейтингова оцінка	4,75	6,27

Таким чином, компанія МХП має вищий рейтинг виробничого потенціалу за усіма локальними показниками, але можна визначити, що використання кормів у межах потенціалу землі та природно-кліматичних умов, введення нових потужностей у межах потенціалу основних фондів, оборотність запасів кормів у межах потенціалу оборотних активів, матеріальне стимулювання у межах потенціалу технологічного персоналу, відстає від показників ВАТ «Гарант», тобто є резервом зростання.

Висновки. Оскільки виробничий потенціал підприємства є поліструктурною системою, то для його оцінки необхідно застосовувати інтегральний показник. Проведення інтегральної оцінки дозволяє визначити резерви посилення виробничого потенціалу за локальними показниками, але специфіка виду діяльності потребує визначення їхнього змісту.

Список літератури

1. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність [Текст] / під ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 1998. – С. 24.
2. Краснокутська, Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст] : навчальний посібник / під ред. С. Ф. Покропивного. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
3. Федонін, О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст] : навч. посібник / О. С. Федонін ; під ред. О. С. Федоніна, І. М. Репіна, О. І. Олексик – К. : КНЕУ, 2006. – С. 168–195.
4. Дмитрієв, В. Шляхи підвищення потенціалу персоналу підприємства [Текст] / В. Дмитрієв; під ред. В. Дмитрієва // Схід. – 2005. – № 2. – С. 18–20.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.economics.com.ua>>.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© Л.Д. Забродська, Н.П. Ушакова, Н.В. Рябініна, 2010.

УДК 001.8:661.56:635.64.

О.П. Ткаченко, канд. екон. наук

О.Д. Тімченко

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Розглянуто проблеми функціонування сфери ресторанного господарства України та визначено основні тенденції її розвитку в умовах кризи.

Рассмотрены проблемы функционирования ресторанного хозяйства Украины и определены основные тенденции развития в условиях кризиса.

The problems of the functioning of the restaurant farms is Ukraine and the main trends of development in crisis conditions.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток ресторанного господарства залежить від загальних тенденцій динаміки економіки країни, кон'юнктури споживчого ринку, змін структури попиту та пропозиції тощо. За сучасних умов проблеми розвитку підпри-